

saakaldte *Necrologium Lundense* — den tredje af Lundekapitlets bevarede Mindebøger —, men han naaede kun til store Samlinger til dette Arbejde, hvilke efter hans Død er afgivne til det kgl. Bibliotek.

Den 18. Maj døde i Christiania norsk Rigsarkivar Henrik Jørgen Huitfeldt-Kaas. Han fødtes 2. Febr. 1834 i Christiania, studerede, efter at have taget anden Eksamen, i et Par Aar Retsvidenskab, for derefter udelukkende at beskæftige sig med Studiet af nordisk Historie. 1858 ansattes han som Assistent i det norske Rigsarkiv, blev 1868 Fuldmægtig, og omsider 1896 Rigsarkivar. Baade som samvittighedsfuld og kyndig Udgiver af Kildeskrifter til Norges Historie og som flittig genealogisk-personalhistorisk Forfatter har H.-K. indlagt sig Fortjenester. Sammen med C. R. Unger († 1897), der varetog den filologiske Del af Arbejdet, og G. Storm († 1903) udgav han siden 1862 6.—16. Bind (Samling) af *Diplomatarium Norvegicum*. I Tilslutning til dette Værk paa-begyndte han 1899 Udgivelsen af et Sigilværk (*Norske Sigiller fra Middelalderen*). Fremdeles har han besørget Udgaver af *Biskop Eysteins Jordebog* (1873—80), *Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16. Aarhundrede* (1885—1903), af hvilket Værk er udkommen 1.—3. Bind samt 4. Bind 1. Hefte, og *Statholderskabets Extraktprotokol af Supplikationer og Resolutioner 1642—52* (1896—1904). Hans levende Interesse for sin Fødebys Historie satte Frugt i det grundige og værdifulde Arbejde *Christiania Theaterhistorie* (Kbhvn. 1876). Af hans personalhistoriske Skrifter og Afhandlinger kan nævnes *Efterretninger om Familien Sibbern* (1890) og Monografier over Familierne Brochmann, Huitfeldt, Tonsberg, Tritschler, Zernichow o. s. v. (offentliggjorte i Personalhistorisk Tidsskrift). Den Afdøde, der var Medlem af det kgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog samt (fra 1882) Formand i den norske Afdeling af Bestyrelsen for Samfundet for dansk-norsk Genealogi og Personalhistorie, nærede varme og trofaste Følelser for Danmark, dets Historie, Aandsliv og Kultur.

Louis Bobé.

Af i den sidste Tid afdøde tyske Historikere skal nævnes

følgende: Constantin Bulle, f. 1848, døde 31. Juli 1905; han var Forfatter til en *Geschichte der neuesten Zeit. 1815—85.* 2. Aufl., 1.—4. Bd. 1886—87, og til en dygtig Skildring i Oncken's Allgemeine Geschichte: *Geschichte des zweiten Kaiserreiches und des Königreiches Italien* (1890). Heinrich Suso Denifle, f. 1844, Underarkivar ved Vatikanerarkivet, døde 10. Juni. Medlem af Dominikanerordenen fornyede han dennes ældre Ry for Videnskabelighed ved sin store Lærdom paa middelalderlig Kirke- og Kulturhistories Omraade. Han har store Fortjenester af Kundskaben til den middelalderlige Mystik, som han behandlede i forskellige Skrifter, og til fransk Kirkehistorie under og efter Hundredaarskrigen, hvorom han paa Grundlag af Vatikanerarkivets Samlinger udgav et stort Værk: *La désolation des églises, monastères et hôpitaux en France*, T. 1—3 (1897—99). Særlig vigtig er ogsaa hans Skrift: *Die Universitäten des Mittelalters bis 1400.* 1. Bd. (1885), og hans i Forening med Émile Châtelain besørgede Udgave af *Chartularium Universitatis Parisiensis. 1200—1452.* T. 1—4. (1889—97). 1904 udgav han: *Luther und Lutherthum in der ersten Entwicklung, quellenmässig dargestellt*, 1. Bd., et Skrift, der har vakt hæftig Forargelse i den tyske protestantiske Verden. Herman Hüffer, Professor i Stats- og Folkeret ved Universitetet i Bonn, f. 1830, døde 15. Marts. Hans ret vidtstrakte historiske Studier samlede sig i hans senere Liv om den franske Revolutions Tidsalder; af Vigtighed er især hans forskellige Undersøgelser om Rastattkongressen og Mordet paa de franske Gesandter ved dens Afslutning og navnlig Udgaven af hans store Samlinger til Krigshistorien: *Quellen zur Geschichte des Zeitalters der französischen Revolution.* 1.—2. Bd. (1900—02), der har bragt mange nye interessante Oplysninger om Marengo- og Hohenlinden-Felttogene. Karl Koppmann, fra 1884 Arkivar i Rostock, døde 25. Marts. Som Elev af Waitz kastede han sig over kritiske Studier og udgav 1866 sin ogsaa for Nordens Kirkehistorie vigtige Undersøgelse om de forfalskede Pavebulla vedrørende det hamburg-bremiske Ærkestift (*Die ältesten Urkunden des Erzbisthums Hamburg-*

Bremen i Zeitschrift d. Vereins für hamburgische Geschichte 5. Bd.); dernæst offentliggjorde han en Række Bidrag til sin Fødeby Hamburgs Historie, især *Kämmereirechnungen der Stadt Hamburg* (1350—1562), 1.—7. Bd. 1869—94. Hans Hovedfortjeneste ligger dog paa Hanseforskningens Omraade, inden for hvilket han var en af de dygtigste af de mange nyere Arbejdere; han var i en Række Aar Medredaktør af *Hansische Geschichtsblätter* fra dette Tidsskrifts Stiftelse 1874, udgav den første Række af *Hanserecesserne* (1256—1430), 1.—8. Bd. (1870—97) samt *Die Chroniken der niedersächsischen Städte. Lübeck*, 1.—3. Bd. (1884—1902). I sine sidste Aar udgav han tillige *Beiträge zur Geschichte der Stadt Rostock*, 1.—3. Bd. (1895—1902). Wilhelm Oncken, Professor i Giessen, f. 1838, døde 11. Aug. Han vil fortrinsvis blive mindet som Udgiveren af den store, fortjenstfulde *Allgemeine Geschichte in Einzeldarstellungen*, hvis 46 Bind (foruden Registerbindene) begyndte at udkomme 1877 og afsluttedes 1894; han har i dette Værk selv skrevet de flittige og letlæselige, men ikke stærkt personligt prægede Dele: *Das Zeitalter Friedrichs des Grossen*, 1.—2. Bd., *Das Zeitalter der Revolution, des Kaiserreiches und der Befreiungskriege*, 1.—2. Bd., og *Das Zeitalter des Kaisers Wilhelm*, 1.—2. Bd. Reinholdt Roehricht, Gymnasialoverlærer i Berlin, f. 1842, døde 1. Maj; i en Række lærde Arbejder har han givet Bidrag til Korstogenes Historie, ogsaa fra arabiske Kilder. Curt Wachsmuth, Professor i klassisk Filologi og gammel Historie i Leipzig, f. 1842, døde 8. Juni. Hans Hovedarbejde er: *Die Stadt Athen im Alterthum*, 1.—2. Bd. (1874—90); omtrent fuldendt har han efterladt en Hellenismens Kulturhistorie.

Den tschechiske Historiker og tidligere Professor ved det bøhmiske Universitet i Prag Václav Tomek er død 12. Juni 1905, 87 Aar gl. Han havde fortrinsvis viet sine Studier til Staden Prags Historie, som han har behandlet i et paa det tschechiske Sprog udgivet Værk paa 12 Bind (1855—1904; 1ste Del er tillige udgivet paa Tysk), og som naar til 1608 og har sin Betydning ogsaa for Kendskaben til Bøhmens almindelige Historie.

Til norsk Rigsarkivar er i August 1905 udnævnt fhv. Professor i Statsøkonomi og Statistik ved Kristiania Universitetet Ebbe Carsten Horneman Hertzberg, der især har gjort sig fortjent ved en Række originale og vigtige Bidrag til Norges Retshistorie.

Efter Bestemmelsen for det under Lunds Universitet henlagte „Karl X Gustafs historiske Fond“ skal dettes Overskud hvert tredje Aar anvendes til Fremme af historisk Forskning. Fondens Bestyrelse bestaar af en Professor i Historie for hvert af de to svenske Universiteter og Göteborgs Högskola samt fra Christianias og Kjøbenhavns Universiteter — for Tiden Professorerne Hjärne, Clason, Stavenow, Daac og Steenstrup —, og i Overensstemmelse med et af Bestyrelsens tidligere Formand, afdøde Prof. M. Weibull næret Ønske besluttede disse Historikere at lade Fondens Midler bidrage til, at et nordisk historisk Møde kunde holdes i Lund i Dagene 2.—4. Juni 1905. Efterat i Marts en foreløbig Meddelelse var bleven offentliggjort, udsendte ovennævnte Bestyrelse en Maaned senere den endelige Indbydelse. Da det viste sig, at paa Grund af den politiske Spænding mellem Norge og Sverige Mødet ikke vilde faa Deltagelse fra norsk Side, skete der fra en Del danske Historikere — efter en Forhandling herom i „Historisk Samfund“ den 1. Maj — en Henvendelse til Organisationskomiteen i Lund om at udsætte Mødet, idet Tidspunktet ikke var gunstigt. Da Forberedelserne imidlertid vare vidt fremskredne, svarede Komiteen, at en Aflysning af Mødet paa dette sene Tidspunkt ikke vilde være mulig. En mindre Kreds af danske Historikere opfordrede da til at følge Indbydelsen, og Mødet vandt ogsaa Tilslutning fra dansk Side; der deltog i det 163 Svenske, 9 Finner, 28 Danske, 1 Tysk.

Programmet var meget righoldigt og blev fuldt overholdt. Der blev holdt Foredrag af følgende svenske Videnskabsmænd: Prof. H. Schück (Upsala) gav en Fortolkning af Strofen i Ynglingatal om Kong Egil Tunnadólfgr, Prof. L. Stavenow belyste Kongemagtens og Bureaucratiets indbyrdes Forhold

paa Gustav III's Tid, Prof. N. Edén (Upsala) gav en Skildring af Sveriges Forhold til Polen paa Karl X Gustavs Tid og betonedede, hvorledes ikke Kongens Krigslyst, men Sveriges truende og farefulde Stilling foranledigede hans Angreb paa Polen 1655, Prof. A. Stille (Lund) fremstillede den tyrkiske Politik overfor Karl XII og paaviste ved Hjælp af venetianske og franske Diplomaters Depescher fra Konstantinopel de Forhold, der nødvendiggjorde eller dog forklarede, at Karl saa længe forblev paa tyrkisk Grund. Endelig gav Prof. M. Schybergson (Helsingfors) en Fremstilling af hvorledes den historiske Forskning grundlagdes ved Universitetet i Åbo, og Prof. J. Steenstrup henledte Forskernes Opmærksomhed paa forskellige Spørgsmaal af Fiskerbefolkningens ældre Historie i Norden.

Hertil kom andre Foredrag, der i større eller mindre Grad vare forbundne med Forevisninger. Saaledes gav Arkivsekretær G. Grove Meddelelse om hidtil utrykte Hovedkilder til Oplysning om det betydningsfulde Søslag ved Kronborg 1658, deriblandt Admiral Wassenaers egen Dagbog og Breve fra hollandske Søofficirer; han kunde ledsage Fremstillingen med Lysbilleder efter Tegninger af den berømte Marinemaler Willem van de Velde, som bevislig havde været tilstede paa den hollandske Flaade under Slaget. Magister N. Hartz fremlagde sine Undersøgelser over det interglaciale (palæolitiske) Menneske i Danmark. Prof. Quennerstedt foreviste og forklarede sine righoldige Samlinger til Karl XII's Historie, og Greverne Reventlows store Samlinger af Fund fra Bopladser fra Stenalderen toges i Øjesyn og forklaredes. Paa Mødets tredie Dag fandt dernæst en vellykket Udfærd Sted, paa hvilken Deltagerne havde Lejlighed til at se det ærværdige Glimmingehus og bleve modtagne med stor Gæstfrihed af Ejerinden, Kammerherreinde Rosenkrantz; Arkivar L. Weibull fortalte Gaardens Historie siden Jens Holgersen Ulfstands Dage og viste Bygningernes arkitektoniske Betydning; ved Simrishamn blev en mærkelig Helleristning taget i Øjesyn og Foredrag holdt af Amanuensis K. Stjerna; efter at Dalby Kirke var set under Ledelse af Dr. O. Rydbeck,

sluttedes Dagen i Malmø, hvor Deltagerne vare af Byen indbudte til Fest. Endnu paa den 4de Dags Morgen blev der i Lunds Domkirke holdt Foredrag om denne Bygning af Arkivar Weibull, og under Ledelse af Prof. Stille forevistes Slagmarken ved Lund.

Hvor stærkt end alle disse Emner havde optaget Deltagerne, fandtes der dog ogsaa Tid til at behandle forskellige Spørgsmaal ved Diskussioner. Prof. Stavenow indledede saaledes en Diskussion om hensigtsmæssige Lærebøger i den almindelige Historie (den nyere Tid) og Dr. H. Schwanenflügel om Ønskeligheden af at optage Kultur- og Samfundshistorie ved Undervisningen som ligeberettigede med politisk og Krigshistorie — hvad der foranledigede Udtalelser af Prof. J. Paludan, Provst L. Koch og Prof. Stille, der advarede mod, at man gik for vidt i denne Retning eller oversaa, hvad Eleven efter sin Alder kunde opfatte af denne Kundskab. Et Emne af stor Interesse fremdroges til Diskussion af Prof. Clason og Bibliotheksassistent A. Björnbo: Ønskeligheden af en planmæssig Fortegnelse over haandskrevne Kilder til Nordens Historie i udenlandske Samlinger. Af Mødets svenske Deltagere nedsattes en Komité til at behandle Sagen videre for Sveriges Vedkommende; ogsaa fra dansk Side er der før Mødet og efter dette arbeidet paa at løse denne Opgave, og en Samvirken mellem de to Lande tør sikkert haabes. Af lignende praktisk Nytte var Provinsarkivar G. Hornemanns Foredrag om nyere Metoder til Udbedring af Arkivalier. Naar næste Gang et Møde af nordiske Historikere sammenkaldes, bør der vist i endnu højere Grad end der her paa Mødet blev Lejlighed til, lægges Vægt paa at behandle Emner af Art som de sidstnævnte saavel som Spørgsmaal, der vedrøre historisk Arbeidsmaade og Methode, om end maaske derved en stærkere Deling i Sektioner vil blive nødvendig og Foredragenes Tal maa indskrænkes.

Alle Deltagerne i Mødet vare enige om, at dette havde været i høj Grad interessant og lærerigt; der havde været udmærket Lejlighed til at lære nordiske Videnskabsmænd, deres Arbeidsmaade og Fremstillingskunst at kende; mange

tankevækkende Meddelelser vare blevne givne og Impulser modtagne til nyt Arbejde ved Enkeltmand eller ved Samvirken mellem Landene. Endelig maatte Deltagerne føle varm Taknemlighed for den store Gæstfrihed, som var vist dem fra de skaanske Værters Side.

Joh. Stp.

Arkivar A. Thisets monumentale Værk over *Danske adelige Sigiller fra det XV., XVI. og XVII. Aarhundrede* foreligger nu fuldendt og giver paa 140 Foliotavler Afbildninger af alle Adelsseglene fra det paagældende Tidsrum. Udgiverens enestaaende Kyndighed i Forening med hans sjældne Tegnekunst har her virket sammen til at frembringe et Værk, som tilfredsstillende alle Krav, og af Fototypiernes Udførelse har Pacht & Crone megen Ære. Med Værkets sidste Hæfte følger foruden Registre ogsaa en indholdsrig Fortale, hvori Thiset fremsætter en Række lagttagelser, som kun den er i Stand til at give, der mange Aar igennem har fordybet sig i Studiet af Seglene.

I denne Fortale behandles ogsaa det mærkelige Forhold ved Traktaten af 1392 mellem Dronning Margrete og de holstenske Grever, som Thiset har opdaget, og det oplyses yderligere ved et stort Facsimile af Traktatens to Eksemplarer med deres vedhængende Segl. Eksemplarerne er enslydende (jfr. Aarb. f. Nord. Oldkyndighed 1891, S. 362 Anm.); det til Danmark udleverede blev beseglet af Greverne og deres Raader, det til Holsten afgivne af Dronningen og hendes Raader, men ikke af nogen Holstener. Da Holstenerne imidlertid under Lensprocessen for Kejser Sigmund vilde fremlægge Traktaten, anføres det, at den ogsaa har holstensk Segl (SRD. VII, 364), og det er opnaaet paa den Maade, at man paa dette Tidspunkt har lavet Seglstempler for alle de Holstenerne, der nævnes i Forliget, og dermed frembragt Beseglingen! Fremgangsmaaden er underlig nok, men Thiset bruger dog vist for strenge Ord om den; i Virkeligheden var jo dette Eksemplar af Fællesaftalen at opfatte som Danskerne Stadfæstelse og derfor retskraftigt, naar de havde beseglet den, og Tilføjelsen af de holstenske Segl skete da kun for at undgaa, at der hos Sigmund eller hans Kommissarier